

Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm

Sexual Oriented Tourism Directed Towards Children

Öğr.Gör. Halil Kaya ŞEKER¹
Öğr.Gör. Sevgi ŞEKER²

1 Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu
2 Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Şarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Çocuk haklarına yönelik en ağır ihlallerden biri de şüphesiz ticari amaçlı olarak çocukların cinsel sömürsü'dür (ÇTCS). Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürsü (ÇTCS), "çocuğun kendisine ya da üçüncü bir kişiye yapılan nakdi ya da aynı ödeme karşılığında yetişkin tarafından cinsel istismara maruz bırakılması" olarak tanımlanmaktadır. İlk kez 1996 yılında Stockholm'de düzenlenen bir kongrede, ÇTCS'nin küresel bir sorun olduğuna dikkat çekilmiştir. Çocukların cinsel sömürsü, özellikle çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi ve çocukların ne şekilde olursa olsun cinsel istismarı, onların sağlık ve psiko-sosyal gelişimi açısından son derece yıkıcı bir durumdur.

Son yıllarda gündemde olan konulardan biri de, çocuklara yönelik cinsel amaçlı turizmdir. Çocuklarla cinsel temas kurmak amacıyla kendi yaşadığı yerleşim yerinden ayrılarak başka yerlere giden birinin çocukları cinsel açıdan sömürmesi olarak ifade edilebilecek bu eylemde çocuklarla cinsel yönden teması kolaylaştıran ve ulaşım ve turizm faaliyetleri içine giren hizmetler vardır ve bu sayede suç işleyen kişinin fark edilmeme gibi bir avantajı söz konusudur.

Bu çalışmada çocuklara yönelik cinsel amaçlı turizm konusu incelenecektir. Ticari amaçlı cinsel sömürü türleri hakkında bilgi verilecek ve söz konusu sorunla ilgili ülke örneklerine değinilecektir. Ardından konu ile ilgili uluslararası düzeyde yapılan düzenlemeler hakkında bilgi verilerek, ülkemizdeki durum değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Sömürü; Çocuklara Yönelik Cinsel Sömürü; Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm.

ABSTRACT

One of the most serious violations of child rights is, of course, the commercial sexual exploitation of children (CSEC). Commercial sexual exploitation of children (CSEC) is defined as being exposed to sexual abuse by an adult in return for monetary or non-monetary compensation made to the child or a third person. In 1996 at a congress held in Stockholm, it was pointed out for the first time that CSEC is a global problem. Sexual exploitation of children, especially child prostitution, child pornography and all kinds of sexual exploitation of children, is an extremely destructive situation in terms of their health and psycho-social development.

Sexual oriented tourism directed towards children has been one significant issue on the agenda in recent years. In this action - which can be expressed as sexual exploitation of children by someone who goes to other places by leaving his/her place of residence for sexual contact with children - there are services related to transportation and tourism that facilitate the contact with children and thus the offender has the advantage of not being noticed.

In this study, the subject of sexual oriented tourism directed towards children will be investigated. Information about forms of commercial sexual exploitation will be given and examples from countries related with the issue in point will be presented. Finally, information about the international regulations will be given and, the situation in our country will be evaluated.

Keywords: Sexual Exploitation, Sexual Exploitation Towards Children, Sexual Oriented Tourism Directed Towards Children

GİRİŞ

Toplumların geleceğinin ve devamlılığının garantisi olan en önemli değerlerden biri çocuklardır. Gelişim düzeyi açısından çocukların yetişkin bireylerden farklı beden ve zeka seviyesinde olması, kendi gelişim süreçlerinde birtakım toplumsal ve sosyal becerileri henüz kazanıyor olması, birtakım kişilerin çocukları kullanabilecekleri veya üzerlerinde insana yakışmayan davranışları rahatça gerçekleştirebilecekleri bir alan oluşturmaktadır (Kır 2013:785). Genel olarak çocuk istismarı olarak isimlendirilen bu davranışları Dünya Sağlık Örgütü, “çocuğun sağlığını ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar” şeklinde tanımlamaktadır (Korkmaz ve diğerleri 2015:2). Çocukların özellikle cinsel yönden istismar edilmesi ve sömürülmesi de anılan muameleler arasında belki de en ağır olanıdır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin birinci maddesine göre, “18 yaşına kadar her insan çocuktur”. 1994 yılında Türkiye’de de kabul edilen ve onaylanan bu sözleşmede temel olarak çocukluk döneminde beden ve ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinin sağlanması ve korunması ile ilgili haklar yer almaktadır (Özcebe 2013:57). Bu sözleşmede ele alınan temel konular içerisinde çocuk ihmal ve istismarı önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk ihmal ve istismarı, fiziksel, duygusal ve cinsel istismar olmak üzere üç grupta incelenmektedir. Fiziksel istismar, bir yetişkin tarafından 18 yaşından küçük bir çocuğa uygulanan ve çocuğun sağlığına zarar verebilecek, fiziksel hasara neden olabilecek eylemlerdir. Duygusal istismar, yine çocuğa çevresindeki yetişkinler tarafından uygulanan ve çocuğun kişiliğini zedeleyici, duygusal gelişimini engelleyici davranışlardır (Üstündağ ve diğerleri 2015:213). Çocuğun cinsel istismarı, 18 yaşından küçük bir çocuğa kendisinden 5 yaş veya daha büyük bir kişi tarafından üstü kapalı ya da açık şekilde zor kullanarak yapılan herhangi bir cinsel faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Kır 2013:787-788).

Cinsel istismar; “yetişkin bir kişinin çocuktan cinsel uyarı veya doyum amacıyla faydalanması, çocuğu fuhuşa zorlaması ya da pornografi gibi suç içerikli eylemlerde cinsel obje olarak kullanması” olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun cinsel organlarına dokunulmasından tecavüze kadar birçok davranış cinsel istismar kapsamında ele alınmaktadır. Ayrıca çocuğun rızasının olup olmaması ya da fiziksel şiddet içerip içermemesinin herhangi bir önemi olmadığı belirtilmektedir (Çalışkan ve Sağlam 2015:6).

Gelişim psikologları küçük yaş dönemlerinde çocukların olumlu ya da olumsuz olsun yaşadıklarını unutmadıklarını, ayrıca bu dönemde yaşanan olumsuzlukların telafisinin mümkün olmadığını belirtmektedir. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda geri dönüşü olmayan sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların belli başlıları ise, travma, travma sonrası stres sendromu, damgalama, ayıplama, utanma, suçluluk hissi, düşük benlik algısı, öfke duyma, histeri, cinsel saldırganlık ve cinsel davranış bozukluğu, bilişsel çarpıtma (“dünya kötü bir yer” vb düşünceler), intihar düşüncesi, kaygı-korku bozuklukları, değersizlik hissi, yeme bozuklukları, eşcinsellik, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, fuhuşa yönelme ve depresyondur (Kır 2013:792).

Cinsel şiddetin hemen hemen tüm toplumlarda yaygın olmasına karşın gizli kaldığı gözlemlenmektedir. Çocuklar üzerinde travmatik ve yıkıcı sonuçlar yaratmakta, destek alınamaması durumunda bu yıkıcı sonuçlar yetişkinlikte de devam etmektedir. Ayrıca söz konusu suçun cezasız kalmasının suçun tekrarına neden olması gibi hususlar dikkate alındığında, cinsel istismar hem çocuklar üzerinde hem de toplumlar üzerinde bedelleri hesaplanamayacak düzeyde olumsuzluklara neden olmaktadır.

Her beş çocuktan biri cinsel şiddet mağdurudur. Çocuğun cinsel istismarı “birkaç yabancı sapığın” istisnai eylemi değildir ve başta ev-aile olmak üzere, güvenli olduğu düşünülen ortamlarda da sık yaşanmaktadır. Cinsel şiddet ve istismarın çocuklar üzerinde yarattığı yıkıcı etkilerine rağmen ortaya çıkıyor olması, adalet ve cinsellik gibi konularda çok ciddi toplumsal sorunlara işaret etmektedir. İstismarcılar ceza almadan eylemlerini sürdürmekte, mağdurlar ise yaşadıkları bu travmatik olayın suçlularıyla çoğu zaman aynı ortamda olmaya hatta aynı evde yaşamaya devam etmektedir. Bu nedenle yaşadıkları travma daha da ağırlaşmaktadır. Ayrıca yapılan araştırmalar neticesinde çocukluğunda cinsel istismara uğrayan ve ihtiyaç duyduğu desteği alamayan kişilerin sonraki dönemlerde istismarcılara dönüşebildiği ortaya çıkmıştır (Berghan ve diğerleri 2014:6).

Bu çalışmada çocuklara yönelik cinsel amaçlı turizm inceleme konusu yapılacaktır. Bu amaçla öncelikle çocuklara yönelik ticari amaçlı cinsel sömürü hakkında bilgi verilecektir. Çocuklara yönelik cinsel istismar ve cinsel sömürü arasındaki farklara değinilecek ve sözü edilen bu sömürünün ortaya çıkış şekillerine değinilecektir. Ardından sözü edilen ticari amaçlı cinsel sömürü türleri arasında sayılan “çocuklara yönelik

cinsel amaçlı turizm” konusu ayrıntılı şekilde açıklanmaya çalışılacaktır. Konu ile ilgili ülkemizdeki durum analizi yapılacak, uluslararası ve ulusal mevzuat hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

1. ÇOCUĞA YÖNELİK TİCARİ AMAÇLI CİNSEL SÖMÜRÜ

Cinsel sömürü ve cinsel istismar, çocuklara yönelik şiddetin en kötü biçimi ve çocuk haklarına yöneltmiş en ağır ihlallerden biridir.

Çocukların ticari amaçla cinsel sömürüsü, “çocuğun kendisine ya da üçüncü bir kişiye yapılan nakdi ya da aynı ödeme karşılığında, yetişkin tarafından cinsel istismara maruz bırakılması durumudur. Burada çocuğa cinsel ve ticari bir objeymiş gibi davranılmakta ve bu durum çocuğa yönelik zorlama ve şiddet anlamına gelmekte, çağdaş kölelik olarak değerlendirilmektedir (Ecpat 2008:1). Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü maddi veya diğer ekonomik nedenlerle çocuk mağdurlara karşı işlenen cinsel nitelikli suçları içerir (Greenbaum et al 2018:33).

Bu ticari amaçlı eylemin üç temel ögesi vardır: 1. Mağdurlar, 2. Çocuk Tacirleri (Aracılar) ve 3. Sömürücüler (Kullanıcılar). Mağdurlar, içinde bulunduğu olumsuz hayat koşullarından kurtulmak için kendisi, ailesi veya çocuk tacirlerinin talebi ile sürece başlamaktadır. Çocuk tacirleri (aracılar), süreçte hem arz hem de talebi artırmak için çalışmaktadır. Mağdurları bir takım vaatlerle kandırıp, sömürücülerin de mağdurlara ulaşmalarını kolaylaştırıp, bu sistem içinde kendi kazançlarını artırmaktadır. Sömürücüler (kullanıcılar) ise çocuk ticaretinin prosedürleri ile uğraşmadan, mağdurlar kendilerine ulaştıktan sonraki süreçte rol almaktadır (Şahin ve Polat 2014: 57-58).

Çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü, çocukların cinsel istismarından farklıdır, çünkü bu eylemin karşılığında bir “ödeme” söz konusudur. Çocuğun cinsel istismarı ile ticari amaçlı cinsel sömürüsü arasındaki farkları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür (Ecpat Uluslararası 2008):

Tablo 1. Çocuğun Cinsel İstismarı ile Ticari Amaçlı Cinsel Sömürüsü Arasındaki Farklar

	Çocuğun cinsel istismarı	Çocuğun ticari cinsel sömürüsü
Kimler tarafından yapılıyor?	Yetişkinler ya da daha çok deneyimli/ daha büyük çocuklar	Yetişkinler ya da daha çok deneyimli/ daha büyük çocuklar
Çocuğun kullanımı	Cinsel ihtiyaçların tatmin edileceği bir nesne olarak kullanmak	Yalnızca bir nesne olarak değil, alınıp satılabilen bir mal/meta olarak kullanmak
Yöntem	Şiddet, tehdit, hile, aldatma ya da baskı	Çocuğa nakit para, eşya ya da bir çeşit karşılık ile doğrudan ödeme yapmak Bir aracının ya da çocukla bağlantılı bir kişinin, çocuğu cinsel aktivitelerde kullanarak çocuk üzerinden para, eşya ya da bir çeşit yarar sağlamak üzere çocuğa şiddet uygulaması, baskı kurması ve tehdit etmesi

Kaynak: Ecpat Uluslararası, Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm ile Mücadele Sorular ve Yanıtlar, 2008, s.5.

UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)’un raporunda cinsel amaçlı insan ticaretinin, organize suçlar içinde en hızlı büyüyen gelir kaynağı olduğuna dikkat çekilmektedir (Şahin ve Polat 2014:61). Günümüzde çocukların her zamankinden daha savunmasız oldukları ve suçluların onları istismar etmelerinin yollarının arttığı bilinmektedir. Çocuklar dünyanın birçok yerinde ve hemen her toplumda en güçsüz insanlardır ve alınıp satılabilecek mallar ve eşyalar gibi muamele görürler. Suçluların ve aracılarn sahip olduğu para, statü ve otorite bu güç dengesizliğini daha da kötüleştirir. Örneğin bir suçlu, aracılarn ve cinsel hizmetlerin maliyetini karşılayabilecek kadar, hatta tanıkları veya adli birimleri etkileyebilecek kadar zengin olabilir. Ayrıca aracılarn da bir yandan paranın gücüne, bir yandan da fiziksel güce sahiptir (Perera 2016:11).

Çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü tüm dünyada yaşanan sorundur. Çocuğun fiziksel ve psiko-sosyal bütünlüğünü alçaltan bir suçtur. Çocuklara yönelik ticari amaçlı cinsel sömürü genellikle şu şekillerde ortaya çıkmaktadır:

- Çocuk fuhuşu
- Çocuk pornografisi

- c. Çocuk ticareti
- d. Çocuk evlilikleri
- e. Çocuklara yönelik cinsel amaçlı turizm.

1.a. Çocuk Fuhuşu:

Fuhuş, para, hediye ya da iyilik karşılığında cinsel ilişki kurmak demektir. Çocuk fuhuşu ise, “çocuğun maddi çıkar ya da başka bir yarar karşılığında cinsel faaliyetlerde kullanılması” anlamına gelir. Çocuklar çoğunlukla bu işi yöneten veya denetleyen aracı tarafından kontrol altında tutulmaktadır (Yücel ve Ögel 2008:7). Savunmasız çocuklar para dışında çoğunlukla alkol, uyuşturucu, popüler olma, kişisel ilgi, konser biletleri, mücevher ve elektronik cihazlar karşılığında da cinsel faaliyetlerde kullanılmaktadır (Estes 2017:379).

2007 yılında İspanya / Lanzarote’de imzalanan ve Lanzarote Sözleşmesi olarak bilinen Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi 19. Maddesine göre, “çocuk fuhuşu” ibaresi “ödeme olarak para veya herhangi bir ücret veya bedel verilmesi veya vaat edilmesi karşılığında, bu ödemenin, vadin veya bedelin çocuğa mı yoksa üçüncü bir kişiye mi yapıldığına bakılmaksızın bir çocuğu cinsel faaliyetler için kullanma eylemi” anlamına gelir.

Çocukların bu tip ticari kullanımı sırasında yaşam için vazgeçilmez olan gereksinimlerinin karşılanmasının yanı sıra, cep harçlığı verme ya da okuldaki notları yükseltme şeklinde karşılıklar da olabilmektedir (Özcebe2013:58). Bu eylem çocuğun rızasıyla gerçekleşmiş gibi görünmektedir, ancak bir çocuk söz konusu olduğunda rızadan bahsedilemez. Çocuğun seçim yaparak bu tür eylemlerde bulunduğu düşünülmektedir. Fuhuş sektörüne dâhil edilerek ticari olarak sömürülen çocuklara yönelik toplumsal tutumlar oldukça olumsuzdur ve ahlaksız olarak görülen bu çocuklar diğer şiddet biçimlerine de maruz kalmaktadır (Yücel ve Ögel 2008:7). UNICEF’in 2010 yılına ait Yıllık Raporu’nda Hindistan’da 300.000 çocuk fahişelik yapmakta, Filipinlerde bu sayı 600.000’lerin üzerine çıkmaktadır (Şahin ve Polat 2014:61).

1.b. Çocuk Pornografisi:

Çocuk pornografisi, hangi yoldan olursa olsun, belirleyici özelliği cinsel amaçlı bir betimleme olmak üzere, çocuğu gerçek fiille ya da benzeştirme yoluyla cinsel etkinlik içinde göstermek ya da çocuğun cinsel organlarını herhangi bir biçimde teşhir anlamına gelmektedir. Burada sadece gerçek bir çocuğun gösterilmesi değil, çocuk imgesinin kullanılması yoluyla üretilmiş materyaller de vardır. Ayrıca pedofiller için uyarıcı olarak işlev gören çocuk cinsel organlarının teşhir edildiği materyaller de çocuk pornografisi içinde yer alır (Yücel ve Ögel 2008:8).

Çocuk pornografisi görsel, işitsel ya da fotoğraf şeklinde olabilir. Dağıtımı kitap, film, cep telefonu, video ve bilgisayar diskleri ile gerçekleşebilmektedir. Çocuk pornografisinde kullanılan çocuklar zorlama ve kandırılma yoluyla ya da farkında olmadan sömürü içinde yer almaktadırlar. Çocuk pornografisi içerikli filmleri dağıtanlar, bu eyleme aracı olanlar, satanlar ya da izleyiciler de sömürü içine dâhil olmaktadır. Çoğunlukla da sömürü yapan kişilerin, çocukların yakınlarındaki kişiler olduğu tespit edilmektedir (Özcebe 2013:58).

İnternet kullanan pek çok çocuk ve ergen, kolaylıkla pornografik sitelere maruz kalabilmektedir. Aynı zamanda bu sitelerde ve diğer sohbet kanallarında yetişkinlerin cinsel teklifleriyle karşılaşma olasılıkları da yüksektir. Bu sitelerde çeşitli yollar kullanılarak çocuklardan kişisel ve özel bilgileri istenebilmektedir. Ayrıca merak ve yeni deneyimlere atılma isteği olan, yakınlık ve ilişki ihtiyacı içindeki ergenler, sohbet sitelerinde tanıştıkları kişilerle telefonla ya da yüz yüze görüşmeye karar verebilmektedir (Yücel ve Ögel 2008:8).

1.c. Çocuk Ticareti:

Ülkemizde 2003 yılında kabul edilen “Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”ün 3. Maddesine göre insan ticareti; “Kuvvet kullanarak ya da kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkaları üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması” anlamına gelmektedir (Akgün 2016:161).

İnsan ticaretinin gerçek prevalansı bilinmemekle birlikte Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2012 yılı tahminlerine göre dünya çapında 20,9 milyon insanın mağdur olduğu tahmin edilmektedir. Bu tahmin zorunlu işgücü ve seks ticareti mağdurlarını da içermektedir. Bu muazzam rakam yaklaşık 945.000'i çocuk olmak üzere 4,5 milyon insanın zorla ticari amaçlı cinsel sömürü kurbanı olmaktadır (Varma et al 2015:98). Çocuklar savunmasız oldukları için sıklıkla insan ticaretinin de mağduru olabilmektedir. Çocuklar güç kullanma, zorlama ya da kandırma yoluyla insan ticaretine sürüklenmektedirler. Çocuklar insan ticaretinde cinsel yönden sömürülme, işgücü olarak kullanılma, organ ticareti ve yasa dışı evlat edinme gibi nedenlerle kullanılmaktadır. Çocuk ticareti aynı ülkede gerçekleşebildiği gibi ülkeler arası da olabilmektedir. Çocuk ticaretinin yönü ve akışı talebe göre değişebilmektedir (Özcebe 2013:58). İnsan ticareti fuhuş amacıyla yapıldığında, mağdurlarında yarattığı fiziksel ve psikolojik şiddetin açtığı tahribat nedeniyle, özellikle mücadele edilmesi ve engellenmesi gereken kriminolojik bir vaka olduğu söylenebilir (Dinler 2010:190).

1.d. Çocuk Evlilikleri:

Resmi olsun olmasın, taraflardan en az birinin 18 yaşından küçük olduğu evlilik birliği olarak tanımlanır. Bir çocuk para, eşya veya herhangi bir çıkar karşılığında cinsel amaçlarla satın alındığında veya kullanıldığında bu durum, ticari cinsel sömürünün bir türü olarak kabul edilir. Bu evliliklerde aile, bir yarar sağlamak amacıyla çocuğunu evlendirmektedir. Birçok çocuk özellikle de kız çocuklar kaçırılma sonucu maruz kaldıkları cinsel istismar nedeniyle toplumsal baskıya maruz kalmamak için evlendirilmektedir. Bu durum cinsel istismarın meşrulaştırılması anlamına gelmektedir. Çünkü çocuklar ömür boyu istismara maruz kalma tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır.

Erken evlilikler toplumda çoğu zaman bir cinsel sömürü olarak görülmemektedir. Türkiye'de yapılan durum analizinde çocukların para ya da başka bir çıkar karşılığında evlendirilmesinin, hemen hemen hiç kimsenin onaylamamasına ve çocuklar için riskli olduğunun kabul edilmesine rağmen, bir cinsel sömürü olarak görülmediğini ortaya çıkarmıştır. Evlilik meşru bir alan olduğu için ve erken yaşta evlilikler geleneksel yapıyla bağlantılı olduğu için bir istismar veya sömürü olarak ele alınmamaktadır (Yücel ve Ögel 2008:8-9).

2. ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL AMAÇLI TURİZM

Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm (ÇYCAT) , çocuklarla cinsel temas kurmak amacıyla kendi yaşadığı yerleşim yerinden, bölgeden ya da ülkeden ayrılarak başka yerlere giden bir kişinin çocukları cinsel yönden sömürmesidir. ÇYCAT'de cinsel temas amacıyla çocuğa ya da üçüncü bir kişiye para, giyecek, yiyecek ya da başka şeyler teklif ve temin edilmesi söz konusudur. Bu eylemde bulunan bireyler, kendi ülkelerinde seyahat eden kişiler olabileceği gibi uluslararası seyahat halindeki kişiler de olabilir. ÇYCAT'de çoğu kez çocuklarla cinsel yönden teması kolaylaştıracak konaklama, ulaşım ve turizmle ilgili hizmetler söz konusudur. Bu suçu işleyen kişinin bu sayede çevredekiler tarafından pek fark edilmeme gibi bir avantajı vardır (ECPAT Uluslararası 2008:4).

Bu eylemi tanımlamak için "Çocuk Seks Turizmi" ifadesi sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak bu ifadenin çok kısıtlayıcı ve eski olduğu söylenebilir. Hatta bu ifadenin sağlık turizmi, inanç turizmi gibi bir turizm çeşidi olduğu ve kabul edilebilir bir eylem olduğu şeklinde bir yanlış anlamaya neden olduğu da söylenebilir. Son yıllarda bu eylem için "Seyahat ve Turizmde Çocukların Cinsel Sömürüsü (STÇCS)" ifadesi yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Çünkü bu ifade daha geniş anlamlıdır ve sadece turistleri değil, seyahat eden herkesi içermektedir. Çünkü seyahat eden tüm bireylere turist demek doğru olmayacaktır. Günümüzde pek çok işadama, göçmen işçiler, yurt dışında yaşayan yabancılar hatta gönüllüler de turizm amacı olmaksızın seyahat etmektedir. Dolayısıyla seyahatlerinde çocuklara yönelik cinsel sömürü olabilmektedir (Perera 2016:10).

Özellikle refah seviyesi yüksek ülkelerde yaşayan, çoğunluğu erkek olmak üzere pek çok kişi çocuklarla cinsel ilişki yaşamak amacıyla başka ülkelere gidebilmektedir. Bazı durumlarda kişiler böyle bir nedenle o ülkede bulunmasa bile kendi yaşadığı ülkedeki toplumsal değerlendirmelerin yükünden kurtularak gittiği ülkede çocuklarla cinsel sömürü içeren ilişkiler yaşayabilmektedir (Yücel ve Ögel 2008:8).Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsünü yapan kişiler arasında evli, bekar, erkek, kadın, zengin kişiler yada dar bütçeli bireyler gibi toplumun çeşitli kesimlerinden her tür insan yer alabilmektedir. Bazen kişiler buldukları bölgede durumsal/fırsatsal olarak da bu eylem içine girebilirler. Daha açık bir şekilde ifa-

de etmek gerekirse, bazı durumlarda kişiler çocuğun cinsel sömürsü amacıyla seyahat etmedikleri halde, seyahatleri sırasında çocuğa karşı cinsel sömürü suçunu işleyebilmektedir. Genellikle, bu tür eylemlerin içinde yer alan kişilerin savunmalarında, toplumda bu eylemin kabul edildiği ve maddi olarak kişi ile bölge ekonomisine katkıda bulunulduğu ifadeleri yer alır. Bu tür olaylar içinde taşımacılık şirketleri, turizm firmaları ve konaklama sektörü de yer alabilmektedir (Özcebe ve diğerleri 2015:2).

Yaygın bir yanlış kanı da ÇYCAT eyleminde bulunan turistlerin hepsinin orta yaşlı ya da yaşlı erkekler oldukları yolundadır. Genç turistlerin açıkça çocukları cinsel anlamda sömürme amacıyla seyahatlere çıktıkları bilinmektedir. Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm eyleminde bulunan turistler yabancılar olabildiği gibi kendi ülkelerinde seyahat eden yerli turistler de olabilir. ÇYCAT eyleminde bulunan turistlerden bazıları özel olarak çocuklara yönelirken, aralarından çoğu genellikle çocukları tercih etmeyen, ancak fırsat çıktığında bundan da yararlanmaya bakan kişilerdir (ECPAT Uluslararası 2008:4).

Çoğu suçlunun aklında çocuğu cinsel bir eş olarak seçmesi gibi özel bir tercih yoktur ama çocuğun cinsel sömürü aracı olarak kullanıldığı bir durumdan yararlanmak istemektedirler. Genellikle bu suçlular zengin bir bölgeden daha az gelişmiş fakir bir bölgeye seyahat eden kişilerdir. Turistin ve diğer kimliği bilinmeyenlerin kendi duygularını tatmin etmek istemesiyle para karşılığı yaptığı takas için bu bölgenin seçilmesindeki anahtar durum fakir ekonomik yapıdır. Turist para karşılığı cinsel isteklerini karşılar. Böylece çocuğun cinsel açıdan sonraki komisyonculuğunu teşvik eder. Suçlular sadece tatil yapanlar değildir. Aynı zamanda bu tanımda evinden uzağa iş sebebiyle gidenler, ticaret yapanlar, endüstri alanında çalışanlar ve askeri personel de sayılabilir. Benzer olarak, cinsel sömürü yapan kişilerin sadece yabancı olması da gerekmez, kendi ülkesinde evinden uzak yaşayanlar da buna kalkışabilir. Ama yine de bu bilgiler ışığında çocuğun cinsel sömürsüne yönelik gerçekleştirilen bu eylem uluslararası mahiyettedir (www.oguzpolat.com/2016/01/17/cocuk-seks-turizmi/).

ÇYCAT çeşitli mekânlarda gerçekleşebilir: "Kırmızı ışıklı" bölgelerdeki genelevler, kentsel, kırsal mekânlar ya da sahillerdeki beş yıldızlı oteller gibi... Ayrıca, örneğin "hazırlanma" dönemi uzun da sürebilir. Burada kast edilen, ÇYCAT suçlusunun zayıf durumdaki bir çocukla yakınlık kurması, çocuğu cinsel anlamda sömürmeden önce onun güvenini kazanmasıdır. Diğer durumlarda ÇYCAT eyleminde bulunan turistler, cinsel hizmetleri doğrudan doğruya çocuğu sömürü koşullarında elinde tutan ve onu turiste sunan üçüncü bir taraftan satın almaktadır (ECPAT Uluslararası 2008:4).

ÇYCAT konusunda mağdur çocukların ve bu eylemde bulunan turistlerin sayıları hakkında sağlıklı veriler elde etmek güçtür. Sağlıklı verilerin elde edilmesini engelleyen çeşitli faktörler söz konusudur. Öncelikle ÇYCAT yasa dışı bir etkinlik olduğundan çoğu durumda gizlidir ya da işin içinde örgütlü suç grupları vardır. İkincisi, çocuklar ile cinsellik hala tabu olarak görülen bir konudur. Dünyanın birçok bölgesinde böyle bir durumun söz konusu yerin itibarını sarsacağı ve turizmin gelişmesini engelleyeceği korkusuyla durumun varlığı inkâr edilir ya da önemsiz sayılır. Ayrıca, hükümette, medyada, yasal uygulama mekanizmalarında ve genel olarak toplumda yer alan başlıca aktörlerde konuya ilişkin genel bir anlayışsızlığın ve kafa karışıklığının bulunduğunu da eklemek gerekir. Nitekim Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm kapsamındaki pek çok durum yanlış olarak çocukların cinsel sömürsü, fuhuş ya da pedofili vakaları olarak sınıflandırılmaktadır (ECPAT Uluslararası 2008:5).

3. ÇYCAT SUÇUNU İŞLEYENLER VE MAĞDURLAR

ÇYCAT eyleminde bulunan kişiler evli, bekâr, kadın, erkek (ancak çoğunluğu erkektir), yabancı, yerli, zengin ya da dar bütçeli, yüksek sosyoekonomik statüden ya da dezavantajlı kesime mensup kişiler olabilir. Ayırt edici fiziksel özellikleri, sosyal davranış kalıpları ya da özel yaklaşımları olmamakla birlikte, bu kesimin üç ayrı kategoride toplanması mümkündür (ECPAT Uluslararası 2008:10). Bunlar;

- Fırsatsal ÇYCAT eyleminde bulunan turistler
- Tercihli ÇYCAT eyleminde bulunan turistler,
- Pedofiller

3.1. Fırsatsal ÇYCAT Eyleminde Bulunan Turistler

Bu gruptakiler, deneyimleyerek ya da turist olmanın getirdiği anonimlik ya da cezalandırılmazlık durumundan yararlanarak çocukları istismar eder. Bu kişilerin cinsel yönelimleri yalnızca çocuklara yönelik değildir. Çoğu örnekte fırsatçı turist fazla ayırım gözetmeyen bir ÇYCAT eyleminde bulunan biridir, kendisine 18 yaşından küçük biriyle ilişki kurması teklif edilir, o da kabul eder. Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm eyleminde bulunan turistlerin çoğunluğunu bu tür fırsatçı turistler oluşturur (ECPAT Uluslararası 2008:109).

Fırsatsal ÇYCAT eyleminde bulunanlar arasında tutuklanan, yargılanan ve hüküm giyenlerin sayısı çok azdır. Ayrıca bu kişiler genellikle çocukların değil ergenlerin cinsel sömürüsüyle ilgili durumlara karışmaktadır. Böylece, gerek geldikleri gerekse turist olarak gittikleri ülkelerdeki sosyal toleranstan da yararlanıyor olabilirler; çünkü pek çok yerde ergenlerin cinsel sömürüsü, küçük çocukların cinsel istismarına göre pek suç olarak görülmemektedir (hatta hiç görülmediği yerler de vardır) (ECPAT Uluslararası 2008:11).

3.2. Tercihli ÇYCAT Eyleminde Bulunan Turistler

Bu kişilerde çocuklara yönelik aktif bir tercih söz konusudur. Bu kişiler kendileri gibi yetişkin kişilere cinsel yönelim duyma kapasitesine hala sahiptirler, ancak cinsel temas için yine de küçük yaştakileri ararlar. Tercihli ÇYCAT eyleminde bulunan kişiler genellikle yeni ergen ya da ergen çocukları ararlar. Tercihli ÇYCAT eyleminde bulunan turistin pedofilden ayırt edilmesi önemlidir (Ecpat Uluslararası 2008:10).

3.3. Pedofil

Pedofil, özel olarak henüz ergenlik çağına gelmemiş çocuklara cinsel ilgi duyan kişidir. Bu kişiler genellikle klinik bozuklukları olan kişiler olarak tanımlanırlar. İlgilendikleri çocukların cinsiyeti onlar için önemli olmayabilir ve çocuklarla cinsel teması zararlı bir şey olarak görmüyor da olabilirler. Yukarıda tanımlanan "tercihli" istismarcılar ile birlikte pedofiller ÇYCAT eyleminde bulunan turistler içinde azınlık oluştururlar (Ecpat Uluslararası 2008:10).

Başta tercihli ÇYCAT eyleminde bulunan turistler ve pedofiller olmak üzere ÇYCAT eyleminde bulunan kişilerin çarpıcı bir özelliği istismar görüntülerini üretmelerindeki, toplamalarındaki ve değiş tokuş etmelerindeki sıklıktır. ÇYCAT vakalarının çoğunda fail durumundaki kişi turizm merkezinde gerçekleşen çocuğa yönelik istismarı görüntülemekte ya da kayda almaktadır ve bu da ÇYCAT ile çocuk pornografisi üretimi arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Fail bu görüntüleri kendisine saklayabileceği gibi diğer çocuk pornografisi meraklılarıyla paylaşabilmektedir. Çocuk pornografisi ticari kazanç amacıyla da kullanılabilir. Bunu üreten suçlu, para ya da başka bir çıkar karşılığında bu görüntüleri başkalarıyla paylaşabilmekte ya da internette yayımlayabilmektedir. Böylece çocuk pornografisi belirli bir turizm merkezine daha fazla ÇYCAT eyleminde bulunan turisti çekmek için bir araç olarak kullanılabilir. Ocak 2007'de Peru'nun başkenti Lima'da bir erkek, seyahat acentesi aracılığıyla ÇYCAT eylemine önyak olduğu için tutuklanmıştır. Söz konusu kişi bir chat forumu aracılığıyla küçük çocuklarla ilişki kurarak onları "hazırlamaktaydı". Çıplak fotoğrafları karşılığında çocuklara büyük paralar vaat edip, bir pedofil ağının üyesi olarak çocuk pornografisi materyallerini bu ağ üzerinde dağıtıyor, fotoğrafları alan kişiler de seçtikleri çocukları ÇYCAT eylemiyle sömürüyordu. Tutuklandığı sırada kişinin elinde çocuk pornografisi içerikli CDler bulunmuştur. Bu olay ÇYCAT ile çocuk pornografisi arasındaki ilişkiyi ortaya koyması ve çocuk pornografisinin çocuklarla cinsel temas kurmak isteyen turistleri çekmekte nasıl kullanıldığını göstermektedir (Ecpat Uluslararası 2008:18-19).

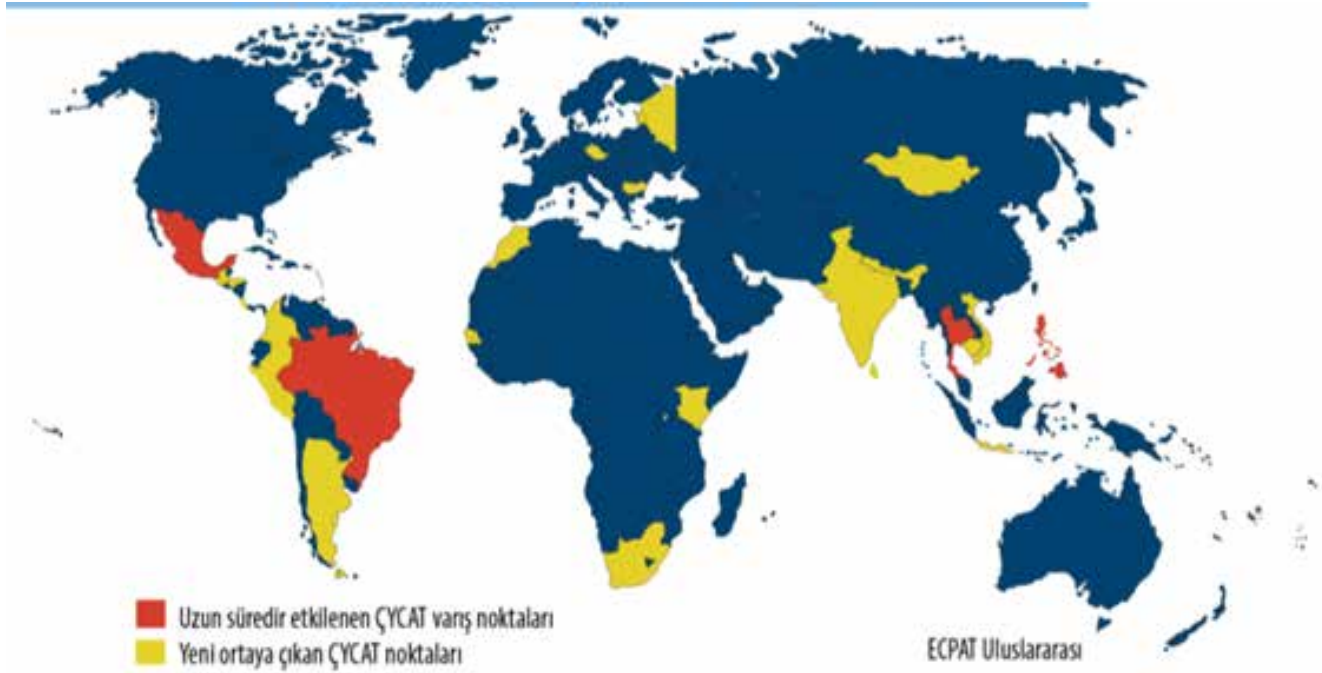
3.4. Mağdurlar

ÇYCAT mağdurları genellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı kesimlere mensuptur. Ancak, tek özellikleri bu değildir. Çoğu da etnik azınlıklara, yerlerinden olmuş topluluklara ve diğer marjinalleştirilmiş sosyal gruplara mensuptur. Mağdurlar, bir kısmı aile içi istismara ve ihmale de maruz kalmış olabilecek kız ve erkek çocuklardır. Çalışan çocuklar, özellikle turizm endüstrisinde yer alanlar ve mevsimlik gelire bağlı olanlar kolaylıkla bu eylemin kurbanları olabilirler. Kimi durumlarda ise, ziyarete gelen turistlerle yerli halk arasında büyük gelir eşitsizliklerinin bulunduğu bir turizm merkezinde doğmuş olmak bile ÇYCAT mağduru olmaya yetmektedir. ÇYCAT mağdurları çoğunlukla şunlardır (EcpatUluslararası 2008:1-14):

- Yoksulluk içinde olanlar,
- Mevsimlik ekonomik çalışmaya bağımlı olanlar,
- Azınlık gruplar,
- Çalışan çocuklar,
- Sokaklarda yaşayan çocuklar,
- Kendi evlerinde ihmale ve istismara maruz kalanlar,
- AİDS yüzünden yakınlarını kaybedenler.

1. DÜNYA'DA ÇOCUKLARA YÖNELİK CİNSEL AMAÇLI TURİZM

Çocukların cinsel amaçlı sömürülmesi, çocukların ve ergenlerin cinsel tacizini içeren bir tür cinsel köleliktir ve bu eylem cinsel taciz dışında zorla fuhuş, cinsel kölelik, çocuk pornografisi, çocuklara yönelik cinsel amaçlı turizm ve benzeri şekillerde gerçekleşmektedir. ÇYCAT, son yıllarda turizm sektörünün en karlı kesimlerinden biri haline gelmiştir. Aynı zamanda küresel seyahat ve turizmin ardında karanlık ve gizli kalmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre 1998 yılında Endonezya, Malezya, Filipinler ve Tayland gibi ülkelerde GSYİH'nın %2 ile %14'ünün ÇYCAT'den kaynaklanmaktadır. ÇYCAT esas olarak Asya ülkelerinde ortaya çıkmakta iken yakın zamanda Meksika ve diğer Orta Amerika ülkelerine ve bazı Doğu Avrupa ülkelerinde de ortaya çıkmaya başlamıştır (Novacká and Ivanković 2015:119) Bu tür bir sömürü dünyanın herhangi bir yerinde görülebilmektedir. Bundan muaf herhangi bir ülke ya da destinasyon söz konusu değildir. Ecpat Uluslararası tarafından 2008 yılında yayınlanan raporda ÇYCAT eylemi ile ilgili turistik faaliyetler ile ilgili olarak dünyadaki durum şu şekilde özetlenmiştir (Ecpat Uluslararası 2008:5):

Şekil 1. ECPAT Raporuna Göre ÇYCAT Eyleminin Gerçekleştiği Bölgeler (2008)

Kaynak:Ecpat Uluslararası, Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm ile Mücadele Sorular ve Yanıtlar, 2008, s.5.

ECPAT'ın 2008 yılı raporunda Amerika kıtasında Meksika ve Kolombiya; Afrika kıtasında Kenya, Gana; Asya kıtasında Filipinler, Moğolistan; Doğu Avrupa'da Rusya ve Estonya ÇYCAT eylemlerin sahne olan ülkeler arasında sayılmıştır. Konu ile ilgili ECPAT tarafından hazırlanan "All Aboard" başlıklı rapora göre, söz konusu eylem dünyanın her yerinde ortaya çıkabilmektedir. 20 yıl önce tek tek ülke isimleri sayılabilen bu eylemde günümüzde durum çok daha karmaşıktır ve dünyanın hem zengin hem de fakir ülkelerinde gerçekleştiği görülmektedir.

Bölgesel olarak ayrıntılı şekilde incelendiğinde, Kuzey, Orta ve Güney Amerika ülkeleri, farklı yollardan ve farklı derecelerde olsa bile ÇYCAT'e sahne olmuştur. Bölgede ÇYCAT genellikle sanayileşmiş ülkeden gelişmekte olan ülkeye örüntüsü izlemiştir. Başka bir deyişle, burada söz konusu olan Kanada ve ABD yurttaşlarının zenginliklerini kullanarak ÇTCS amacıyla Orta ve Güney Amerika ülkelerine gitmeleridir. Bölgedeki kimi noktalar bu olguya 20 yılı aşkın zamandır tanık olurken Kolombiya gibi ülkelerde bu durum henüz yeni yeni ortaya çıkmaktadır.

Pek çok Afrika ülkesi yabancı yatırımları çekmek ve altyapı gelişimi için kaynak bulmak amacıyla turizmi teşvik etmiştir. Bir yanda bu teşvik, diğer yanda turist gönderen ülkelerin Afrika'ya yeniden odaklanmaları Afrika kıtasında turizmi gerçekten canlandırmıştır; ancak, tahmin edilebileceği gibi bu canlanmaya

ÇYCAT'deki artış da eşlik etmiştir. Sorun Fas ve Senegal gibi, Afrika'nın kuzeyindeki ve batısındaki çeşitli ülkelerle ilişkilendirilmişken, görüldüğü kadarıyla kıtadaki diğer ülkeler ve bölgeler de çocuklarla cinsel arayan turistleri çekmektedir.

Asya, özellikle Güneydoğu Asya ve Güney Asya'daki kimi ülkeler, başka bölgelerden çok daha fazla sayıda ve uzun süredir ÇYCAT turistlerinin hedefidir. Kısmen mevcut ""fuhuş endüstrileri"" nedeniyle Tayland ve Filipinler sıklıkla ÇYCAT ile ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte son dönemde ÇYCAT eyleminde bulunan turistlerin yöneldikleri yerler olarak ön plana çıkan başka ülkeler de vardır: Tayland'da bu sorunun çözümüne yönelik yoğun çabaların bir sonucu olarak Kamboçya ve Vietnam'ın ÇYCAT'in başlıca merkezleri olarak öne çıktığı belirtilmektedir. Moğolistan gibi ülkeler de çocukların turistler tarafından istismarına ilişkin olayların artışına tanıklık etmiştir ve bu da çocukların turizm sektöründeki cinsel sömürsünün siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelerle birlikte mekân olarak kayabildiğini göstermektedir. Bölgesel bir blok olarak Doğu Avrupa Sovyetler Birliği'nin çözülmesinden sonra özellikle çocukların cinsel amaçlarla kaçırılmaları şeklinde ortaya çıkmak üzere çocukların söz konusu ticari sömürsünde artışa tanık olmaktadır. Rusya, Çek Cumhuriyeti ve Ukrayna gibi ülkeler, çocuk ticareti, çocuk pornografisi ve çocukların cinsel sömürsü kapsamındaki diğer olguları ilk kez deneyimleyen ülkeler arasındadır. Ancak bu ülkeleri kısa süre sonra bölgedeki diğerleri izlemiştir ve bölge, turizmdeki hızlı gelişmeyle birlikte ÇYCAT için açık hale gelmiştir. ÇYCAT bu örnekte büyük ölçüde bölgesel temellidir: Batı Avrupalılar çocukları sömürmek üzere Doğu Avrupa'ya gitmektedir. Güneydoğu Avrupa da cinsel amaçlı turizmde artışa tanık olmuş, bu arada özellikle Bulgaristan ÇYCAT noktası olarak ön plana çıkmıştır (ECPAT Uluslararası 2008:5-9).

Şekil 2. 2016 Yılı İtibariyle CYCAT Eyleminin Gerçekleştiği Bölgeler
Kaynak: Perera, Cherly. All AboardEcpat International, Thailand, 2016, p.12-13.

2. TÜRKİYE'DEKİ ÇYCAT İLE İLGİLİ DURUM ANALİZİ

Türkiye'nin çocuk nüfusu 25 milyon civarındadır ve bu nüfus ülkenin toplam nüfusunun %35'ini oluşturmaktadır. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin Türk hukuk sistemine yerleştirilmesinde ilerlemeler sağlanmış olmakla birlikte, Türkiye'deki yasal düzenlemelerin adı geçen sözleşme ile uyumlu hale getirilmesi açısından henüz ortada bazı boşluklar vardır. Aşağıdaki sayısal veriler Türkiye'de çocukların cinsel sömürsü ve istismarı açısından olumsuz bir durumu ortaya koymaktadır(Özcebe ve diğerleri 2015:13-14):

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yaptırılan bir araştırma kız çocukların yaşamlarına ilişkin rahatsız edici gerçekleri ortaya koymuştur. Örneğin, 18 yaşından önce evlenen her 10 kadından biri yaşamında cinsel şiddete maruz kalmıştır. 15 yaşından küçükken cinsel istismara maruz kalma yüzde 9 oranında yaygındır. Tüm ülkede, kadınların yüzde 38'i 15 yaşından küçükken yabancı kişilerin, yüzde 29'u yakın aile üyeleri dışında kalan diğer erkek akrabalarının cinsel istismarına maruz kalmıştır. Çocuk-

luk dönemindeki cinsel istismar olaylarının yüzde 15'inin faileri kadınların mahallelerinden tanıdıkları kişilerdir. Aile üyeleri tarafından gerçekleştirilen cinsel istismar olaylarında ise baş sırayı dayılar, amcalar ve ağabeyler almaktadır (sırasıyla yüzde 4, yüzde 2 ve yüzde 2).

- Çocukların cinsel istismarı ve sömürüsüyle ilgili son dönemde çok az yaygınlık araştırması yapılmıştır. Bu araştırmalara göre ortaokul öğrencilerinin % 6,4'ü, liseli kızların ise % 13,4'ü bir biçimde cinsel istismar ve sömürüye maruz kalmıştır. Bir başka araştırmada ise üniversite öğrencilerinin %28'i çocukluk dönemlerinde cinsel istismara maruz kaldıklarını belirtmiştir.

- Mahkemelere intikal eden çocuklara yönelik cinsel saldırı olaylarının sayısı 2002 yılında 4.500 iken 2014 yılında 20.474'e çıkmıştır.

- Adalet Bakanlığı 2014 istatistiklerine göre 12-17 yaş grubundan çocukların karıştırıldığı fuhuş olaylarıyla ilgili 744 dava açılmıştır. Aynı suçla ilgili mahkemelik olay sayısı 2013'te 801, 2012'de 884'tür. Bu davalardaki mağdur çocuk sayısı ise bilinmemektedir. 18 yaşındaki çocukların karıştığı davaların sayısı da bilinmemektedir.

- Aynı istatistiklere göre 2014 yılında çocukların cinsel istismarıyla ilgili 24.825 mahkeme kararı alınmıştır, bu kararların 13.968'inde (%56,3) çocuğun cinsel istismarının gerçek olduğu sonucuna varılmıştır.

- Ayrıca, 2014 yılında çocuğun cinsel istismarı ve sömürüsüyle ilgili olarak her ay ortalama 650 vaka Adli Tıp Kurumuna havale edilmiştir.

- 2014 yılında cinsel saldırı nedeniyle güvenlik birimlerine getirilen çocuk sayısı 11.095'tir (9.718 kız, 1.377 erkek). Genel olarak, güvenlik birimlerine (polis, jandarma, vb.) getirilen/gelen çocuk sayısı 2007 yılında 58.000 iken 2014 yılında 290.414'e çıkmıştır.

- Kayıtlı tüm evliliklerin %20'sinde (115.660 kişi) gelin 18 yaşından küçüktür. 18 yaşından küçükken evlenen erkeklerin toplam içindeki payı ise %2'dir.

- Namus cinayetleriyle ilgili Meclis Araştırma Komisyonu raporuna göre 2000 ile 2005 yılları arasındaki tüm namus cinayetlerinde mağdurların %16'sını çocuklar oluşturmaktadır (%10 kız, %6 erkek çocuk). Bu dönem içinde belirlenebilen namus cinayetlerinin toplam sayısı 2000 civarındadır.

- Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) tarafından son dönemde yaptırılan bir sistematik değerlendirme Türkiye'de ÇYCAT ile ilgili pek az araştırma ve veri olduğunu ortaya koymuştur.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle Türkiye'de çocuklara yönelik ticari amaçlı cinsel sömürü olduğu söylenebilir. Ne var ki, bu sömürünün ortaya çıkış biçimlerinden biri olan "seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsü" söz konusu olduğunda Türkiye için hemen hemen hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

ÇTCS ve STÇCS kapsamındaki fiillerin çoğu yeraltı suç faaliyetleri şeklinde gerçekleştiğinden mevcut çocuk koruma önlemlerinde STÇCS'nü engelleyecek ve çocukları bu suçlardan koruyacak pek az şey vardır. Ancak, gazetelere başlık olan davalardan ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır ki STÇCS Türkiye'de de vardır ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında bu fiilleri ülke dışında gerçekleştirenler çıkmaktadır.

Avrupa'daki Ecpat grupları Türkiye'den giden STÇCS failerinin Doğu Avrupa'daki, özellikle Karadeniz yöresinde karıştıkları olaylarla ilgili olarak giderek daha fazla bildirimde bulunmaktadır. Ecpat Uluslararası'nın STÇCS ile ilgili küresel ve Avrupa odaklı bildirimlerinde Türkiye çıkışlı kişilerin fail oldukları STÇCS olayları ortaya konulmaktadır. Örneğin Moldova'da, Ecpat'ın ortaklarından La Strada Türkiye'den gelen kişilerin özel olarak kiralanmış dairelerde hafta sonlarında STÇCS olaylarına karıştıklarını belirtmektedir. Benzer biçimde Ukrayna'da da son dönemde Ecpat tarafından başlatılan araştırmalar Türk erkeklerin yer aldıkları gerek grup halinde gerekse bireysel seks turlarının yaygınlaştığına ve Türklerin ülkedeki STÇCS söz konusu olduğunda muhtemelen en başta gelen yabancı kesimi oluşturduklarına işaret etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ayrıca Belarus'ta kadınların ve çocukların yer aldıkları "seks turlarının" düzenleyicileri, kuzey Rusya'da gençlerin sundukları seks hizmetlerinin müşterileri oldukları, yakınlarda ise bu tür gezilerin Avrupa dışı ülkelere de kaydı (örneğin Kamboçya ve Uganda) belirlenmiştir (Özcebe ve diğerleri 2015:5).

Türk turistlerin ülke içinde ve dışında, yabancı turistlerin ise Türkiye'de karıştıkları ÇYCAT olayları bildirilmektedir. Ancak, ortada buna ilişkin resmi veriler bulunmadığı gibi bu eylemin yaygınlığı, olaylar, risk faktörleri ve koşullarına ilişkin yapılan bir araştırma da yoktur. Bu durumdan hareketle, Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC), Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü ve Halk Sağlığı Uzmanları Derneği öncülüğündeki Türkiye'de Çocukların Ticari Cinsel Sömürüsü Karşıtı Ağ, ECPAT Uluslararası ve ECPAT Hollanda ile işbirliği içinde Türkiye'de Seyahat ve turizmde çocukların cinsel sömürüsüne ışık tutacak

bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Türkiye’de turizm ve seyahatte çocuklara karşı ticari cinsel sömürü vardır ve endişe verici düzeydedir. Hem kız hem de erkek çocuklar bu sömürünün mağdurlarıdır. Turizm acentaları, oteller, masörler turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsüne aracılık etmektedir. Turizm sektöründe stajyer adı altında düşük ücretle çalıştırılan öğrenciler de istismara maruz kalmaktadır. Suriye’den gelen sığınmacı kız çocukları da bu sömürünün mağdurlarıdır (Özcebe ve diğerleri 2015:5-8).

3. ÇYCAT’E YÖNELİK ULUSLARARASI VE ULUSAL MEVZUAT

Dünya Turizm Organizasyonu (WTO) 1999 yılında dünya turizmi için yeni Küresel Etik Sözleşmesi’ni (Global Code of Ethics for Tourism) kabul etmiş ve bu sözleşmede küresel turizm etik kodları 10 maddede toplanmıştır. Sözleşmenin 2. maddesinde “İnsanlığın herhangi bir şekilde sömürülmesi, özellikle cinsel ve çocuklara yönelik cinsel istismar başta olmak üzere sömürünün bütün biçimleri turizmin temel hedeflerine aykırıdır. Bu durum uluslararası kanunlar doğrultusunda turizmin reddettiği bir olaydır. Bu tür olaylar karşısında, ilgili ülkeler işbirliği yaparak ve uluslararası kanunlardan da yararlanarak ısrarla bir mücadele verilmeli, suçlular mutlaka cezalandırılmalıdır” demektedir (Erbaş ve diğerleri 2017:21-22). Çocuğun cinsel istismarı, dünyanın bütün ülkelerinde yaşanan bir çocuk hakları ihlalidir. Konuyla ilgili farkındalık arttıkça, uluslararası, bölgesel ve ulusal düzeyde çalışmalar ve işbirlikleri de artmaktadır. Aşağıda Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) ve Beşte Bir tarafından hazırlanan “Türkiye’de Çocuğa Karşı Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismar” başlıklı rapora göre uluslararası mevzuattaki düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir (Berghan ve diğerleri 2014:8-11).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 19, 34 ve 35. maddeleri uyarınca taraf devletler, çocuğu her türlü cinsel sömürüye ve cinsel istismara karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla; özellikle çocukların yasa dışı veya psikolojik olarak zararlı herhangi bir cinsel etkinliğe özendirilmelerini veya zorlanmalarını, ticari amaçlı cinsel sömürüde kullanılmalarını, cinsel istismarla ilgili işitsel veya görsel materyallerde kullanılmalarını önlemek amacıyla her türlü tedbiri almakla yükümlüdürler.

Sözleşmeye ek olarak hazırlanan “Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi ile İlgili Ek Protokol” ise çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisinin engellenmesi ile ilgili hükümlerin işlerlik kazanmasını amaçlamaktadır. CEDAW(Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ile Palermo Protokolü (Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne ek Başta Kadın ve Çocuk Ticareti Olmak Üzere İnsan Ticaretinin Önlenmesi, Durdurulması ve Cezalandırılması Hakkında Protokol) de bu kapsamda kullanılan diğer uluslararası belgelerdir.

Ayrıca BM İnsan Hakları Komisyonu, çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisinin nedenlerini analiz etmek, yeni biçimlerini tanımlamak, mücadele edilmesi ve önlenmesi için başarılı örnekleri yaygınlaştırmak amacıyla özel raportör atamıştır. Benzer şekilde insan ticareti ve kadına karşı şiddet konularında çalışan raportörler de bulunmaktadır. Bunların yanında BM Genel Sekreteri’nin Çocuğa karşı Şiddet Özel Temsilcisi de çocuğa karşı cinsel şiddet dâhil şiddetin her ortamdaki tüm biçimleriyle mücadele etmek için BM üyesi Devletler için bir itici güçtür. Özel Raportörler ve Özel Temsilci, hükümetlere, BM bileşenlerine ve sivil toplum örgütlerine çocukların korunması, mağdurların rehabilitasyonu ve cinsel sömürünün önlenmesine yönelik tavsiyelerde bulunmaktadır. Bilinçlendirme faaliyetleri cinsel amaçlı çocuk ticareti ve internet ortamında çocuk cinsel sömürüsü ve istismarı ile mücadele için bir yasal çerçevenin oluşturulmasına yol açmıştır.

Özellikle mağdurlarının çoğu kadınlar ve çocuklar olan cinsel istismar ile ilgili iki Avrupa Konseyi Sözleşmesi vardır:

a. İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi: Bu sözleşme, insan ticaretini önlemeyi, mağdur ve tanıkları korumayı, etkili bir soruşturma ve kovuşturma yürütülmesi ve insan ticaretiyle mücadelede uluslararası işbirliğinin güçlenmesi amacıyla imzalanmıştır. Sözleşme, taraf devletleri çocuklarla ilgili özel önleyici önlemler almak konusunda sorumlu tutar. Ayrıca sözleşmenin taraf devletler tarafından uygulanmasını takip etmek amacıyla bağımsız bir izleme mekanizması olan “İnsan Ticaretiyle Mücadele Uzmanlar Grubu” kurulmuştur.

b. Sanal Ortamda İşlenen Suçlara İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi: Bu sözleşme, gerekli mevzuatların kabul edilmesi ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi yoluyla sanal ortamda işlenen suçlara karşı

toplumun korunmasını amaçlayan ortak bir ceza politikasının izlenmesi amacıyla imzalanmıştır. Sözleşme taraf devletleri, bilgisayar ve internet teknolojileri ile işlenen suçlar için ortak bir minimum standart oluşturarak, bu suçları önleyecek ve kontrol edecek önlemleri geliştirmekle yükümlü kılmaktadır. Sözleşme çocuk pornografisini özellikle ve ayrıca düzenlemiştir. Çocuk pornografisinin elektronik üretimi, bulundurulması ve dağıtımının çeşitli yönleri suç olarak tanımlanmıştır.

Ayrıca Lanzarote Sözleşmesi, Suç Sorunlarına dair Avrupa Komitesi'nin altında 2005 yılında oluşturulan Çocukların Cinsel İstismar ve Sömürüye karşı Korunmasına İlişkin Uzmanlar Komitesi tarafından Türkiye de dâhil Avrupa ve diğer ülkelerdeki yasal düzenlemeler, iyi uygulamalar, soruna dair akademik ve diğer araştırmalar kullanılarak hazırlanmıştır. Lanzarote Sözleşmesi, ceza yasaları için çocukları cinsel istismar ve sömürüden korumak amacıyla dünyadaki en yüksek yasal standartları açık ve anlaşılır bir şekilde sunmaktadır. Çocuğun yüksek yararı hukuki prensibini esas alan Lanzarote Sözleşmesi aşağıdaki alanları kapsamaktadır (Berghan ve diğerleri 2014:8-11):

- Önleyici ve koruyucu önlemler;
- Mağdur çocuk ve ailesine yardım;
- Müdahale programları ve çocuk cinsel istismarı suç faillerine yönelik önlemler;
- Çocuk cinsel istismarı ve sömürüsünü cezai suç haline getirme, yeni cezai suç kategorileri dâhil, çocuğu cinsel istismar ve sömürüye hazırlama (child grooming);
- Soruşturma ve kovuşturma süreçlerini çocuk dostu hale getirme;
- Hüküm giymiş cinsel suç faillerinin bilgilerini kayıt ve muhafaza etme;
- Uluslararası işbirliği;
- Bir izleme mekanizması.

Ulusal mevzuat incelendiğinde ise Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni, Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisi ile İlgili Ek Protokol'ü, CEDAW'ı, Palermo Protokolü'nü, İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni ve Sanal Ortamda İşlenen Suçlara İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamış ve onaylamıştır. Lanzarote Sözleşmesi'ni de 2011 tarihinde onaylamış ve 2012 yılında yürürlüğe sokmuştur; 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunu, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan ilkelerin çoğunu kısıtlı da olsa kapsamaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ek protokolün uygulanması için gerekli bazı düzenlemeler de yapılmıştır. Ulusal mevzuat uluslararası metinlerdeki ilkeleri çoğunlukla kapsamakla birlikte hala bir takım eksiklikler bulunmaktadır. Söz konusu eksikliklerin uluslararası mevzuata uyumunun acilen sağlanmasının gerekliliği ortadadır. 18 Haziran 2014'te Torba Yasa ile TCK'da yapılan değişikliklere rağmen çocuklara yönelik cinsel suçlar bakımından var olan eleştiriler sona ermemekle birlikte, var olan tartışmalara yenileri eklenmiştir. Ulusal mevzuatta çocuğa karşı işlenen cinsel suçların doğrudan önlenmesine yönelik hükümler bulunmamakta, sadece ceza temelli düzenlemeler yer almaktadır. Bu durum da giderek artan çocuk istismarı ve sömürüsüne çözüm getirmekten uzaktır (Berghan ve diğerleri 2014:8-12).

SONUÇ

Toplumların geleceğini belirleyecek olan bugünün çocuklarıdır. Bu nedenle onların her açıdan sağlıklı bireyler olarak yetiştirilmesi, tüm toplumlar açısından kritik bir önem arz etmektedir. Çocukların daha savunmasız ve kırılgan olması, kendisine yönelen zararları kavrayabilecek yetkinlikte olmaması, onları özel olarak korunması gereken toplumsal grup haline getirmektedir. Buna rağmen çocukların yeteri kadar korunmadığı ve pek çok açıdan istismar edildiği bilinmektedir. Çocukların cinsel istismarı ve ticari amaçlı cinsel sömürüsü, bu ihmal ve istismar alanlarından çocuk hak ve özgürlüklerine yönelmiş en ağır ihlallerden biridir ve telafisi en zor olanıdır.

ÇCATS konusu incelendiğinde bu eylemin, çocuk pornografisinden çocuk evliliklerine, hatta seyahat ve turizmde çocukların cinsel amaçlı ticari sömürüsüne kadar farklı şekillerde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Özellikle son yıllarda çocuklarla cinsel teması kolaylaştıran ve konaklama, ulaşım gibi turizmle ilgili hizmet ve faaliyetlerin de sürece dahil edildiği sömürünün hemen hemen tüm dünya ülkelerinde ortaya çıkabileceğine dikkat çekilmektedir. Örneğin Tayland ve Kamboçya gibi ülkeler bu eylemin en yaygın olduğu ülkeler olarak bilinmekte ve çocuklarla cinsel temas amaçlı olarak bu ülkelere seyahatler gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Ayrıca bu eylem "çocuk seks turizmi" olarak da isimlendirilmektedir. Ancak bu ifade hem eylemi tanımlamakta yetersiz kalmakta, hem de sanki inanç turizmi, sağlık turizmi gibi turizmin kabul edilebilir bir alanı gibi algılanmasına eden olmaktadır. Bu nedenle "seyahat ve turizmde

çocukların cinsel sömürüsü" ifadesinin kullanılması önerilmektedir.

Çocuklara yönelik cinsel sömürü eylemi hiçbir toplumda onay görmemektedir, ancak dünyanın pek çok bölgesinde yaygın şekilde ortaya çıkan bir eylemdir. Yaygınlığına rağmen özellikle turizmde çocuklara yönelik cinsel sömürü hakkında istatistiki verilere ulaşmak neredeyse imkansızdır. Çünkü hem konu ile ilgili yapılmış akademik çalışma yok denecek kadar azdır, hem de gerek mağdurlar, gerek sömürücüler ve gerekse kullanıcılar tarafından yasa dışı olan ve hala tabu olarak görülen bu eylemle ilgili kesin bilgiler verilmemektedir. Ayrıca söz konusu eylemin organize suç örgütleri tarafından yürütülmesi de hakkında kesin bilgilere ulaşmayı olanaksız hale getirmektedir.

Son yıllarda uluslararası alanda çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunmasına yönelik adımlar atılmaya, düzenlemeler ve sözleşmeler yapılmaya başlanmıştır. Ancak gerek caydırıcılık gerekse suçluların cezalandırılması konusunda hala eksiklikler olduğu görülmektedir. Ülkelerin yasal mevzuatlarında da konu ile ilgili kapsamlı düzenlemelerin yapılması gereklidir. Sömürüye maruz kalan çocukların tedavi ve rehabilitasyonu, ayrıca toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi de önemlidir. Adı geçen sömürü ve istismar sadece birkaç kişi ya da kurumun sorumluluğunda değildir. Çocuklara yönelmiş bu ağır istismarı ortadan kaldırmak toplumların ortak sorumluluğudur.

ÇYCAT ile mücadelede Kültür ve Turizm, Aile ve Sosyal Politikalar, Sağlık, Milli Eğitim Bakanlıklarının yanı sıra turizm ve seyahat sektörünün de sorumlulukları vardır. Yani konu ile ilgili mücadelede birçok kurum ya da bakanlık birlikte hareket etmelidir ve kurumlar arası koordinasyon sağlanmalıdır. Sömürüye uğrayan çocuklar için özellikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tedavi ve rehabilitasyon merkezlerini iyileştirmelidir. Yasal mevzuattaki bir takım eksikler veya engellerin giderilmesi için gerekli hukuki düzenlemenin de yapılması gerekmektedir.

Özcebe ve diğerlerinin (2015:37-38) de önerdiği üzere erken dönemden başlayarak çocuklar, ebeveynler, çocuklara yönelik bakım, koruma, eğitim, hukuk ve psiko-sosyal hizmet verenler ve ilgili tüm hükümet birimlerinin ve STK'ların da katılımıyla çocukların cinsel sömürüsü konusunda ülke çapında bilgilendirme ve eğitim kampanyaları yürütülmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularını eğitim müfredatına dahil etmelidir. Ayrıca çocuk hakları ve çocuk koruma konularının Yükseköğrenim Kurumları'nda tıp fakülteleri dahil olmak üzere hukuk, sosyal çalışma, eğitim, beşeri bilimler ve toplum bilimleri gibi alanlarda eğitim veren birimlerdeki eğitim müfredatlarına dahil edilmelidir.

Mahkemelere yansıyan çocukların ticari amaçlı cinsel sömürüsü ve cinsel istismar vakalarında cezasızlık riski akla gelmektedir. Bu nedenle adı geçen suçlarla ilgili cezasızlık durumuna karşı gerekli yasal düzenlemeler ve önlemler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgün, E. (2016). Modern Kölelik İnsan Ticareti ve Rakamlarla Türkiye Gerçeği. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 22(1), 157-182.
- Berghan S., Cebeci, S. Ve Eren, A. (2014). Türkiye'de Çocuğa Karşı Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismar Bilgi Notu. Hollanda.
- Çalışkan Z. & Sağlam, M. (2015). Cinsel İstismar Mağduru Çocuklarla Çalışan Uzmanların Gözünden Mağdur Çocukların Özellikleri. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2), 6-11.
- Dinler, V. (2010). Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti Suçunun Yöntemi ve Mağdurları (Isparta Örneği): Yerelden Küresele Sınır Aşan Suçlar, (Ed. S. Özeren, M.A. Sözer ve O.Ö. Demir). Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 189-215.
- Ecpat Uluslararası. (2008). Çocuklara Yönelik Cinsel Amaçlı Turizm İle Mücadele: Sorular ve Yanıtlar, Tayland.
- Erbaş M., Balcı, Y., Karbeyaz, K. & Göçeoğlu, Ü.Ü. (2017). Muğla'da Yabancı Uyruklu Cinsel Suç Mağduru Olguların Değerlendirilmesi. Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Tıp Dergisi, 4(1), 21-27.
- Estes, R.J. (2017). The Commercial and Non-Commercial Sexual Exploitation of Children in North America: Canada, Mexico and United States. Alleviating World Suffering (Ed. Ronald E. Anderson), Springer, USA.
- Greenbaum, V.J., Dodd, M. & McCracken, C. (2018). A Short Screening Tool The Identify Victims of Child Sex Trafficking in the Health Care Setting. Pediatric Emergency Care, 34(1), 33-37.

- Kır, E. (2013). Çocuklara Yönelik Cinsel Taciz ve İstismara Karşı Önleyici Eğitim Çalışmaları. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 71(1),785-800.
- Korkmaz M., Saçan, S., Yücel,A.S., Gürkan, A. & Kırık, A.M. (2015). Çocuk İstismarı ve Cinsel İstismarın Önlenmesinde Medyanın Rolünün İncelenmesi. Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 2(3), 1-32.
- Novacká, L. & Ivanković, G. (2015). Trousism and Hospitality: Sustainability nad Responsibility, Profess Consulting, Czech Republic.
- Özcebe, H. (2013, 27-31 Ekim). Çocukların Ticari Cinsel Sömürüsü. 16. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Kitabı, Antalya.
- Özcebe H. & Küçük Biçer, B. (2015). Turizm ve Seyahatte Çocukların Cinsel Sömürüsü Küresel Araştırması Ülkeye Özel Rapor: Türkiye. ECPAT ve Defence for Children, Hollanda.
- Perera, C. (2016). All Aboard, Ecpat International, Thailand.
- Şahin, S. & Polat, O. (2014). İnsan Ticareti ve Fuhuşun Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 5(16), 53-77.
- Üstündağ A., Şenol, F.B. & Mağden, D. (2005, 11-13 Mayıs). Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi ve Bilinçlendirilmesi. Uluslararası katılımlı III.Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi, Ankara.
- Varma, S., Gillespie, S., McCracken, C. & Greenbaum, V.J. (2015). Characteristic of Child Commercial Exploitation and Sex Trafficking Victims Presenting for Medical Care in the United States. Child Abuse & Neglect, Vol:44, 98-105.
- Yücel H. & Ögel, K. (2008). Çocuklara Yönelik Cinsel Sömürü ve Biçimleri. Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler Dergisi, 4(6), 6-11.
- <http://www.oguzpolat.com/2016/01/17/cocuk-seks-turizmi/>